

Een korhaan schieten op de Holterberg

Interview met de fotograaf van onze nieuwe coverfoto, Luc Hoogenstein.

Lenny Langerveld

Ben je professioneel fotograaf?

Ik noem mijzelf semi-professioneel. Ik werk bij Vogelbescherming Nederland als coördinator van het Wetlandsteam. In Nederland zijn 90 gebieden als wetland aangewezen. Dit zijn nagenoeg allemaal beschermde natuurgebieden die door vrijwilligers voor Vogelbescherming goed in de gaten worden gehouden.

Piet Spoorenberg, die bestuurslid is bij jullie vereniging, is zo'n wetlandwacht. Net als Dick Jonkers vroeger. De vrijwilligers zijn de ogen en oren van het veld. Zelf kom ik helaas te weinig buiten; vaak ben ik op het kantoor van Vogelbescherming in Zeist te vinden.

Je bent natuurfotograaf, maar uit alles blijkt dat je hart bij de vogels ligt. Hoe is dat zo gekomen?

Dankzij Vogelbescherming ben ik vogels gaan kijken. Begin jaren '80 bracht een tante die wist dat ik belangstelling koesterde voor de natuur, het toenmalige jeugdblad Het Vogelaartje voor me mee. Op de achterkant stond een advertentie van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie en dat sprak me gelijk heel erg aan.

Kleinste strandlopers

Ik heb ze zelf gebeld en de volgende dag kwam er al een jongen langs om te vertellen hoe leuk het was en wat ze allemaal deden. Die jongen is nu nog steeds mijn beste vriend. Vanaf dat moment kreeg mijn passie voor de natuur vleugels. De NJN was geweldig, je

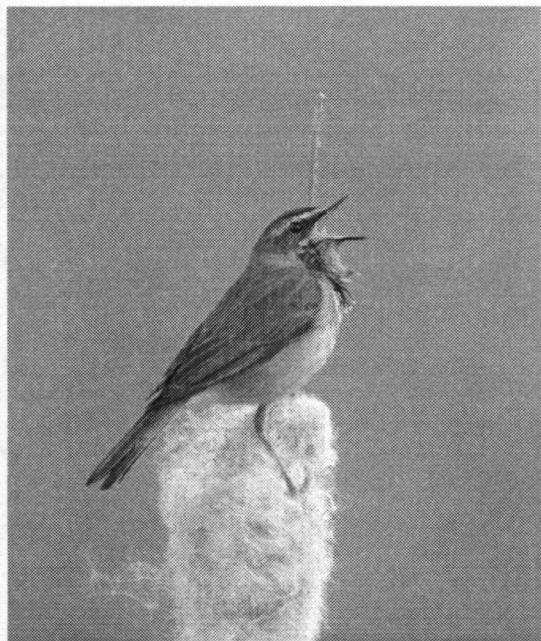
werd er razendsnel opgeleid tot all-round bioloog en beleefde er de meest onverwachte avonturen. Als 13-jarige peddelde ik 's morgens vroeg de Nieuwkoopse Plassen op en zag ik een Woudaapje zitten. Een onvergetelijke ervaring; ik kan dat beeld nog steeds terughalen.

Je ging met bar slechte verrekijkers op pad, maar eigenlijk was dat een zegen. Omdat je er niet al te veel door zag, was je gedwongen de vogels te herkennen aan hun gedrag en aan de bewegingen die ze maken. Daar heb ik nu, als ik vogels fotografeer, enorm veel profijt van. Ik heb een soort zesde zintuig ontwikkeld en ik kan vaak vrij goed inschatten hoe een vogel zich ten opzichte van mij als fotograaf zal gedragen. En dit vind ik echt de basis van goede natuurfotografie: ken je onderwerp. Steek tijd in je onderwerp. Dat is het halve werk.

Waarin onderscheiden jouw foto's zich van die van anderen?

Ik zoek vaak naar plaatjes waarin je niet alleen de geïsoleerde natuur vastlegt, maar ook een bepaalde interactie tussen mens en natuur laat zien.

Neem deze foto van een Bruine Korenbout (een libelle). Op de achtergrond zie je spelende kinderen. Deze foto waarmee ik een prijs heb gewonnen is er ook zo een: een libelle op het gezicht van mijn dochttertje. Dit soort foto's, daar houd ik heel erg van. Mijn dochttertje op het strand met een kwal in haar handen, mijn zontje dat er beteuterd in een geel regenjasje op de achtergrond bij staat. Het zijn foto's die bruikbaar zijn voor natuurbeschermingsorganisaties omdat ze een gevoelige snaar raken bij een groot publiek. Dat is wat ik wil: foto's maken die inzetbaar zijn voor natuurbeschermingsdoeleinden. Laten zien hoe mooi de natuur is en dat het de moeite waard is, om er zorgvuldig mee om te gaan. Maar ook, dat die natuur onder handbereik is. Hier, in mijn voortuin, of in het park bij jou om de hoek.

Blauwborst

Ik bedenk meestal in het veld al de compositie van de foto. Daarmee ga ik een stap verder dan alleen maar klakkeloos vastleggen wat zich aandient. En ik probeer ook altijd wel origineel te zijn. Nét iets anders te fotograferen dan de anderen. Bijna iedereen heeft bijvoorbeeld een Graspieper op een paal, maar ik wil 'm in het gras hebben. De vogel heet immers niet voor niets Graspieper.

Sommige van je vogelfoto's zijn haast abstract, zoals bijvoorbeeld die van de Noordse Stern in vlucht.

Die foto maakte ik in omstandigheden die verre van ideaal lijken. In de Eemhaven zat een kolonie Noordse Sterns en Vissdieven op de parkeerplaats bij Wavenborg.

Noordse Stern

Ik stond op een strategische plek, tussen de kolonie en water, maar het was slecht weer, een grauwe gure dag, het wolkendek was egaal grijs. Na een uurtje heb je dan wel in de gaten hoe de vogels zich gedragen. Als je al zo lang staat, kun je anticiperen op wat komen gaat.

Testfoto's maken, de ISO-waarde instellen, de afstand, de sluitertijd... Eigenlijk is het beeld al voor 90% af voordat je de foto daadwerkelijk maakt. De vogels bidden in de lucht en hun vleugels zijn haast transparant, dat wist ik. Door over te belichten sprong ieder detail van de vogel nog meer naar voren. Alles stond klaar, ik hoefde alleen nog maar te klikken toen ik 'm in de lens kreeg.

Wanneer heb je de foto van 'onze' Korhaan gemaakt?

Op 23 april 2008, 's morgens vroeg op de Holterberg. Ik vind dat een van de mooiste natuurbelevingen die je in Nederland kunt hebben: In het donker aankomen op de Holterberg en het gekoer van de korhanen horen. Machtig mooi. Ik was blij dat ik de foto had, een jaar eerder had ik ook al een hele ochtend zitten wachten, maar toen moest ik onverrichter zake vertrekken. We hadden de schuilhut van Staatsbosbeheer geregeld, die staat vlakbij de plek waar de korhanen bolderen. De eerste keer zaten we er 's morgens om half vier. Als je eenmaal in dat schuilhutje zit, mag je er pas weer uit als de mensen die op de weg staan, vertrokken zijn. Op het dak van het hutje zat een korhaan onafgebroken te koeren, terwijl wij ons binnen zaten te verbijten en helemaal niets konden uitrichten. De tweede keer was een jaar later, in 2008 dus. Weer hadden we de hele ochtend tevergeefs op een korhaan gewacht. We hadden onze spullen al ingepakt, toen er toch nog één landde in de boom voor de hut. Razendsnel uitgepakt, foto's gemaakt. Zeven uur gewacht, voor die vijf minuten fotograferen. Het is het waard, hoor. Continu door de lens naar de vogel gekeken, het leek wel alsof ik naar een natuurfilm keek.

Wat valt er technisch over de foto te melden?

Het was een moeilijk moment van de dag. Elf uur, de zon is dan al redelijk hoog. Er zijn harde contrasten, die heb ik zo zacht mogelijk gehouden. Er was genoeg licht om een snelle sluitertijd (1/500) te kunnen combineren met een vrij klein diafragma. Met diafragma 9 heb je meer dan voldoende scherpte/diepte om de gehele vogel scherp te krijgen. Ik wilde per se ook een stuk van de achtergrond herkenbaar op de foto. Mijn vriend baalde van dat boompje op de achtergrond, maar ik juist niet. Dat boompje geeft net even iets meer prijs van de omgeving. Links onder zie je ook nog

pijpestrootjes, de vergrassing van de heideterreinen in beeld.

Waar ben je zelf heel trots op?

Op de foto's die ik in Oeganda maakte. Vorig jaar was ik in Zuid-Korea, op een internationale wetlandsconferentie. 141 Landen waren daar in vergadering bijeen. Mijn kamergenoot kwam uit Oeganda en werkte daar voor Nature Uganda, de Oegandese Birdlife-partner. Hij maakte een boek over de vogels in Oeganda, maar had problemen met het vergaren van beeldmateriaal. Ik heb hem toen beloofd dat als hij een jeep en een programma zou regelen, ik terug zou komen voor de foto's.

Vier maanden later zat ik in Oeganda. Het wordt een glossy gids over de schoonheid van de Oegandese vogelwereld voor toeristen, maar er zit ook een beschermingsdoel achter: ten eerste gaan de opbrengsten naar het beschermingswerk van Nature Uganda en ten tweede wordt het boek voor een vriendenprijsje beschikbaar gesteld aan de lokale bevolking. Het geeft hen iets in handen over de natuurlijke weelde van hun land, en hopelijk ook argumenten tegen bijvoorbeeld de houtkap.

Ons doel was om zoveel mogelijk soorten te fotograferen, we hoopten op honderd soorten. Aan het einde van de rit hadden we maar liefst 230 soorten vastgelegd!

Geelbuikrietzanger

Soms heb je geluk, en dat was ook in Oeganda het geval. Bijvoorbeeld bij de eerste foto's die ooit in het wild zijn gemaakt van de Papyrus Yellow Warbler, de Geelbuikrietzanger. Hij

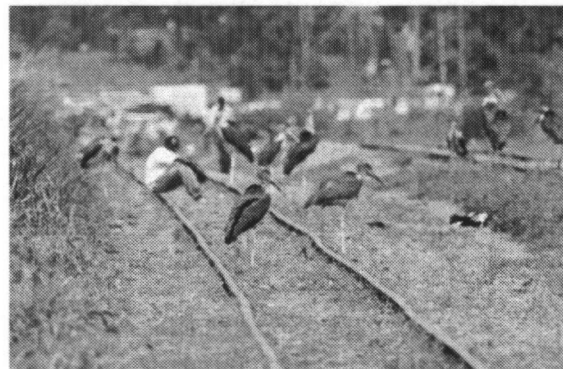
Foto's die hierboven worden genoemd zijn ook te vinden op www.luchoogenstein.nl.

Foto's van Luc staan op de databank www.buiten-beeld.nl en ook op www.saxifraga.nl voor verenigingen met weinig geld. (!)

Foto's: Luc Hoogenstein

was moeilijk te vinden. We hebben urenlang zitten wachten in papyrusmoerassen, middenin een landbouwenclave. Ik had een geweldige gids bij me, die kon al fluitend zo'n 300 soorten roepen. De vogel reageerde niet, we moesten geduld hebben. Je hebt geen idee waar ie gaat zitten, maar ik had mazzel. Je ziet 'm op de foto door het riet heen, maar zijn oogje is vrij. Het is een foto waar je mensen mee naar Oeganda lokt.

Spectaculair vind ik ook een close-up van een Schoenbekooievaar en een foto van Maraboes op het spoor. Zinderende, trillende lucht, een slachterij, de Maraboes die te midden van de vermoeide mensen, hun weg zoeken.

Maraboes

Waar fotografeer je mee?

Met Canon, omdat ik al Canon lenzen had toen ik begon. De lenzen van Canon zijn heel goed, maar eigenlijk ontlopen Nikon en Canon elkaar niet zo veel. De kwaliteit van de 'bodies' is niet allesbepalend. Neem die foto van de Noordse Stern. Die nam ik met mijn allereerste digitale camera en de camera die ik nu heb is echt stukken beter. Het gaat vooral om jezelf en om de kwaliteit van de lenzen. De scherpte wordt door de lenzen bepaald, de kleur, de snelheid... De lens maakt het verschil. De grootste lens die ik heb is een Canon 500mm/f4. Die vergroot acht maal. En verder heb ik een macrolens, groothoeklens, korte zoomlens, lange zoomlens, 300 mm lens. Zes lenzen. En een converter. Die zet je tussen de lens en de body. Vergroot het beeld met 1.4. 500 mm wordt 700 mm.

Tips voor vogelfotografie

1. Een goed startpunt is je eigen achtertuin. Het voordeel is dat tuinvogels gewend zijn aan menselijke activiteit en daardoor minder schuw zijn.
2. Ken je soorten. Als je weet hoe een soort zich gedraagt, dan weet je wanneer, waar en onder welke omstandigheden je een bepaalde foto kan schieten.
3. Door afstand van de vogels te nemen, voorkom je dat ze verstoord raken. Daarom gebruiken de meeste vogelfotografen in het begin een vaste 300mm/f4 of f2.8-lens met een image stabilizer, vaak in combinatie met een 1.4 of 2.0-converter.
4. Kijk uit met flitsen. Het kost een uil ongeveer een half uur voordat de ogen – nadat er geflitst is – weer aan het donker gewend zijn. Dat kan heel slecht uitpakken voor de uil die je kiekte.
5. Denk na over het te maken beeld en stel de camera hier van tevoren op in. Een portret vraagt bijvoorbeeld om een ander diafragma dan actie. Dit kan kostbare seconden in het veld schelen.
6. Selecteer het centrale AF-punt om te voorkomen dat het onderwerp uit de scherpte loopt. Meestal is de kop het onderdeel van de vogel dat scherp moet zijn.
7. Bepaal de compositie zoveel mogelijk in het veld, en zo weinig mogelijk achter de computer.
8. Gebruik een stevig statief.
9. Varieer met je standpunt: ga ook een plat op de grond liggen om een ‘intiemer’ beeld te maken.
10. Bij vliegbeelden is overbelichten bijna altijd noodzakelijk om voldoende detail in de vogel te houden. Diafragma f8 is bijna altijd voldoende om de vogel van vleugelpunt tot vleugelpunt scherp te krijgen bij voldoende sluitertijd. Gebruik iso400 of iso800 om een snelle sluitertijd te behouden.
11. Fotografeer in RAW/NEF. Dit geeft betere mogelijkheden om de foto na te bewerken.
12. Blijf kijken: laat je verrassen en wees creatief. Vogels zijn levende wezens, en kunnen soms verrassend reageren. Neem de tijd, en ga pas weg als de vogel ook vertrokken is.

Bron van de tips: Luc Hoogenstein in het januarinummer van Focus

